

Lidhja e kimistëve dhe teknologëve të Maqedonisë

Garat e kimisë për nxënës të arsimit fillor dhe të mesëm

SHIFRA:

(e vendos komisioni pas mbarimit të testimit, këtu dhe në zarf)

GARA RAJONALE E KIMISË

6 Prill 2019

- 1) Testet janë të kapura së bashku me zarf. Në secilin zarf ka fletë në të cilën duhet të shënosh të dhënat tua: emrin dhe mbiemrin, shkollën, mentorin dhe më pas ta mbyllësh (ngjitesh) zarfin.
- 2) Mos shkruaj asnjë shenjë në test, zarf apo hapësirën për vendosjen e shifrës (shifrën e vendos komisioni). Nëse vërehet ndonjë shenjë në test apo zarf, do të diskualifikoheni.
- 3) Zgjidhe testin duke përdorur **stilograf kimik të kaltër**. Përgjigjet e shënuara me laps nuk do të pranohen.
- 4) Për zgjidhjen e testit mund të përdoret kalkulator. Është i ndaluar përdorimi i teksteve shkollore, librave, fletoreve, fletushkave, fletave të zbrazëta, sistemit periodik, telefonit celular, etj. Telefonët celular duhet të lihen në katedër ose jashtë hapësirës ku realizohet testimi.
- 5) Të gjitha të dhënat e nevojshme janë dhënë në test.
- 6) Është e ndaluar çdo bisedë mes garuesve. Nëse ke ndonjë pyetje, atëher testatori duhet ta thërrasë arsimtarin përgjegjës.
- 7) Lexo me vëmendje testin dhe përgjigju sipas kërkesave: me rrethim, me plotësim apo duke shënuar **zgjidhjen në hapësirën e duhur tek detyra. Komisioni do t'i vlerëson vetëm përgjigjet e shënuara në hapësirën e duhur për këtë**, ndërsa do të kontrollohet procedura e zgjidhjes së detyrave. Pjesa e pasme e secilës fletë, e cila është e zbrazët, mund të përdoret për të zgjidhur dhe provuar detyrat, por nuk do të vlerësohet!
- 8) Pikët maksimale që mund të fitohen janë 50. Në pjesën e parë të testit, me rrethimin e njërës nga përgjigjet e dhëna, për përgjigje të saktë fitohen 2 pikë (maksimum 30). Për detyrat e pjesës së dytë mund të fitohet maksimum 20 pikë.
- 9) Gara zgjat 90 minuta. Testet e dorëzuara pas kohës së paraparë nuk do të merren parasysh gjatë kontrollimit.

Ju dëshirojmë punë të mbarë!

Plotëson komisioni

Pjesa e parë: _____

Pjesa e dytë: _____

Pikë gjithsej: _____

Kontrolloi (Emri dhe mbiemri)

_____

- Cili prej kombinimeve të numrave kuantik në vijim **NUK** përputhet për elektron në atomin e kobaltit në gjendjen themelore:
A. $n = 3, l = 0, m_l = 0$
B. $n = 4, l = 2, m_l = -2$
C. $n = 3, l = 1, m_l = -1$
D. $n = 4, l = 0, m_l = 0$
- Duke marrë parasysh elementet në vijim C, Se, B, Sn dhe Cl, cili prej pohimeve **NUK** është i saktë:
A. Atomi i Sn ka radius më të madh atomik
B. Cl karakterizohet me elektronegativitet më të lartë
C. grafiti është përçues më i mire i rrymës
D. vetëm B mund të ndërton komponime binare me hidrogjenin, me formulë empirike XH_3 .
- Për molekulën N_2O_5 , **NUK** është e saktë se:
A. ka 6 lidhje σ
B. ka 2 lidhje π
C. nuk ka lidhje N–N dhe O–O
D. molekula nuk është hibrid rezonant
- Cili prej pohimeve, e që ka të bëjë me atomet shumë-elektronike, **NUK** është i saktë?
A. Ngarkesa efektive e bërthamës varet nga numri i elektroneve në atom.
B. Elektronet e një orbitali s janë më efektive në ekranimin e ngarkesës së bërthamës në krahasim me elektronet nga orbitalet tjera, ngase elektronet e orbitalës s më lehtë mund të depërtojnë deri te bërthama.
C. Elektronet me $l = 2$ kanë fuqi më të lartë të ekranimit në krahasim me elektronet me $l = 1$.
D. Ngarkesa efektive e bërthamës është më e vogël për elektronin në orbitalën p sesa për elektronin në orbitalën s në shtresën e njëjtë.
- Tek cili komponim idhja kimike në mes të atomeve të azotit do të jetë më e fortë, N_2H_2 ose N_2H_4 ?
A. N_2H_4
B. N_2H_2
C. nuk ka dallim në fortësinë e lidhjes kimike në këto dy komponime
D. Nuk ka të dhëna të mjaftueshme për të dhënë përgjigje.
- Para vitit 1961, njësia e unifikuar e masës është definuar si $1/16$ e masës së atomit (nuklidit) ^{16}O . Sa ka qenë masa e atomit (nuklidit) ^{12}C para vitit 1961, nëse masa atomike (mesatare) e oksigjenit sipas shkallës së sotme është 15,9994 u?
A. 32 u
B. 16 u
C. 12 u
D. 8 u
- Cili prej pohimeve në vijim është i saktë?
A. Grafiti, diamanti, karboni amorf dhe fulereni janë modifikime alotropike të karbonit.
B. Elementi përbërës i grafitit, diamantit, karbonit amorf dhe fulerenit është grafiti.
C. diamanti është përçues i elektricitetit
D. në krahasim me diamantin, grafiti është fazë termodinamike më stabile.
- Sa është numri i anioneve fqinje që rrethojnë kationin dhe e kundërta, në strukturën e substancës kristalore më të njohur, $NaCl$?
A. 4, 6
B. 6, 6
C. 6, 4
D. 2, 4
- Në një laborator janë analizuar katër substanca: HCl , glukoza ($C_6H_{12}O_6$), CH_3COOH dhe NH_3 . Laboranti ka përgatitur tretësirë ujore të njëjës prej këtyre substancave, por ka harruar të etiketon enën në të cilën e ka përgatitur tretësirën dhe më pas është nisur për në shtëpi. Laboranti tjetër, i ndërrimit të dytë, e ka testuar tretësirën e përgatitur dhe ka vërejtur që: letra e lakmusit në këtë tretësirë bëhet e kuqe, ndërsa me anë të konduktometrit është detektuar përçueshmëri e vogël elektrike. Për cilën prej substancave në vijim bëhet fjalë?
A. HCl
B. NH_3
C. CH_3COOH
D. $C_6H_{12}O_6$

10. Komponentet e kalciumit janë materiale ndërtimore kyçe të botës së gjallë (shembull $\text{Ca}_3(\text{PO}_4)_2$ në eshtrat) dhe në ndërtimtari si rezultat i fortësisë së strukturës së tyre që është falë:
- ndërveprimeve të dobëta elektrostatische midis joneve të mëdha të Ca^{2+} dhe anioneve relevante në atë strukturë, dhe kjo rezulton në strukturë kristallore të dobët
  - ndërveprimeve të forta elektrostatische midis joneve të vogla të Ca^{2+} dhe anioneve relevante në atë strukturë, dhe kjo rezulton në strukturë kristallore mjaftë stabile
  - karakterit metalik të lidhjes kimike
  - karakterit kovalent të lidhjes kimike
11. Fosfori i bardhë, P_4 , në ajër digjet dhe fitohet komponimi X. Në këtë komponim X pjesëmarrja e masës së forsit është 43,64 %, ndërsa mbetja është oksigjen. Masa molare e X është 283,9 g/mol. Cila është formula molekulare e komponimit X?
- P_2O_5
  - P_4O_{10}
  - P_2O_3
  - P_4O_6
12. Gjatë bashkëveprimit të komponimit X (nga pyetja nr. 11) me sasi të mjaftueshme të ujit, fitohet komponimi Y në vijim:
- acidi pirofosforik
  - acidi metafosforik
  - acidi fosforik
  - acidi fosforor
13. Cili prej acideve në vijim nuk mund të formon kripë normale:
- acidi karbonik
  - acidi silicik
  - acidi fosforik
  - acidi selenik
14. Cili opsion është i saktë?
- $154 \text{ pm} < 7,70 \cdot 10^{-9} \text{ cm}$
  - $1,86 \cdot 10^{11} \mu\text{m} > 2,02 \cdot 10^2 \text{ km}$
  - $2,7 \text{ g/cm}^3 > 2,5 \cdot 10^3 \text{ kg/m}^3$
  - $6,022 \cdot 10^{23} \text{ mol}^{-1} > 8,300 \cdot 10^{26} \text{ kmol}^{-1}$
15. Cili jon M^{3+} (ku M është metal) karakterizohet me këtë konfiguracionin elektronik $[\text{Ar}]3d^6$:
- In^{3+}
  - Cr^{3+}
  - Co^{3+}
  - Fe^{3+}

DETYRA:

(Shkruaj mënyrën e punës dhe përgjigjen (rezultatit) shënoje në vendin e duhur)
Në faqen e fundit të testit u është dhënë sistemi periodik me të gjithë të dhënat e nevojshme!

1. Gjatë bashkëveprimit të një metali të panjohur (M) me një gaz (gazin e një halogjeni), fitohet halogjenuri MX_2 . Ngjatë nxehjes, ky komponim dekompozohet dhe transformimi kimik mund të përshkruhet si në vijim:

Nëse gjatë nxehjes së 1,12 g MX_2 janë fituar 0,720 g MX dhe 56,0 mL gaz (në kushte standarde), të përcaktohet identiteti i:

- metalit
- elementit halogjen

ZGJIDHJE:

Detyra 1. PËRGJIGJE: a) _____ b) _____

---

2. Gjatë analizës së komponimit, Si_2H_x , është vërtetuar që pjesëmarrja masore e silicit është 90,28 %. Sa është velra e indeksit x ?

ZGJIDHJE:

Detyra 2. PËRGJIGJE: _____

---

3. Një mostër, masa e së cilës është 25,12 g, përmban $6,022 \cdot 10^{23}$ grimca. Në qoftë se 25,00 % të numrit të përgjithshëm të grimcave i takojnë atomeve të argonit, ndërsa 75,00 % janë grimca të ndonjë elementi tjetër, gjeje përbërësin e dytë të përzierjes!

ZGJIDHJE:

Detyra 3. PËRGJIGJE: _____

---

4. Sulfati i nikelit(II), përdoret për veshjen e metaleve me nikël, fitohet me trajtim të karbonit të nikelit(II) me acid sulfurik:

- a) Sa gram H_2SO_4 janë të nevojshme për të reaguuar me 14,5 g NiCO_3 ?
b) Sa gram NiSO_4 fitohen, nëse rendimenti i reaksionit është 78,9 %?

ZGJIDHJE:

Detyra 4. PËRGJIGJE: a) _____ b) _____

1 H 1.008																	2 He 4.003
3 Li 6.941	4 Be 9.012											5 B 10.81	6 C 12.01	7 N 14.01	8 O 16.00	9 F 19.00	10 Ne 20.18
11 Na 22.99	12 Mg 24.31											13 Al 26.98	14 Si 28.09	15 P 30.97	16 S 32.07	17 Cl 35.45	18 Ar 39.95
19 K 39.10	20 Ca 40.08	21 Sc 44.96	22 Ti 47.88	23 V 50.94	24 Cr 52.00	25 Mn 54.94	26 Fe 55.85	27 Co 58.93	28 Ni 58.69	29 Cu 63.55	30 Zn 65.39	31 Ga 69.72	32 Ge 72.61	33 As 74.92	34 Se 78.96	35 Br 79.90	36 Kr 83.80
37 Rb 85.47	38 Sr 87.62	39 Y 88.91	40 Zr 91.22	41 Nb 92.91	42 Mo 95.94	43 Tc (98)	44 Ru 101.1	45 Rh 102.9	46 Pd 106.4	47 Ag 107.9	48 Cd 112.4	49 In 114.8	50 Sn 118.7	51 Sb 121.8	52 Te 127.6	53 I 126.9	54 Xe 131.3
55 Cs 132.9	56 Ba 137.3	57 La 138.9	72 Hf 178.5	73 Ta 181.0	74 W 183.8	75 Re 186.2	76 Os 190.2	77 Ir 192.2	78 Pt 195.1	79 Au 197.0	80 Hg 200.6	81 Tl 204.4	82 Pb 207.2	83 Bi 209.0	84 Po (209)	85 At (210)	86 Rn (222)
87 Fr (223)	88 Ra 226.0	89 Ac 227.0	104 Rf (261)	105 Db (262)	106 Sg (263)	107 Bh (262)	108 Hs (265)	109 Mt (266)	110 Ds (281)	111 Uuu (272)	112 Uub (285)	113 Uut (284)	114 Uuq (289)	115 Uup (288)			

58 Ce 140.1	59 Pr 140.9	60 Nd 144.2	61 Pm (145)	62 Sm 150.4	63 Eu 152.0	64 Gd 157.3	65 Tb 158.9	66 Dy 162.5	67 Ho 164.9	68 Er 167.3	69 Tm 168.9	70 Yb 173.0	71 Lu 175.0
90 Th 232.0	91 Pa 231.0	92 U 238.0	93 Np (237)	94 Pu (244)	95 Am (243)	96 Cm (247)	97 Bk (247)	98 Cf (251)	99 Es (252)	100 Fm (257)	101 Md (258)	102 No (259)	103 Lr (262)